

6. Nyzhnyk N. R. Systemnyy pidkhdid v orhanizatsiyi derzhavnogo upravlinnya / N. R. Nyzhnyk, O. A. Mashkov. – K.: UADU, 1998. – 160 s.
7. Bandurka O. M. Upravlinnya v orhanakh vnutrishnikh sprav : [pidruchnyk] / O. M. Bandurka. – Kh. : Un-t vnut. sprav, 1998. – 480 s.
8. Skakun O. F. Teoriya derzhavy i prava: Pidruchnyk / Per. z ros. – Kh.: Konsum, 2001. – 656 s.
9. Rabinovych P. M. Osnovy zahal'noyi teorii prava ta derzhavy : navch. posibnyk / P. M. Rabinovych. Vyd. 9-e, zi zminamy. – L'viv : Kray, 2007. – 192 s.
10. Pro sudoustruy i status suddiv Ukrayiny : Zakon Ukrayiny : vid 07 lypnya 2010 roku, # 2453-VI // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2010. – # 41-42, # 43, # 44-45. – St. 529 (iz zminamy ta dopovnennyamy).
11. Statut Natsional'noyi shkoly suddiv Ukrayiny [Elektronnyy resurs] // Rishennya Vyshchoyi kvalifikatsiynoi komisiiy suddiv Ukrayiny : vid 12 bereznya 2012 roku, #9/zp12. – Rezhym dostupu : <http://www.nsj.gov.ua/ua/about/regulations/>.
12. Kontseptsiya naukovo-doslidnoyi diyal'nosti Natsional'noyi shkoly suddiv Ukrayiny [Elektronnyy resurs] // protokol Naukovo-metodychnoy rady Natsional'noyi shkoly suddiv Ukrayiny : vid 14 lypnya 2011 roku, # 2. – Rezhym dostupu : <http://www.nsj.gov.ua/ua/science/>.

Рецензент: кандидат юридичних наук, доцент Дрозд О.Ю.

УДК 340.115

Онищук І.І.,

доцент кафедри теорії та історії держави і права
Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького,
кандидат юридичних наук

ТЕХНІКА ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГУ

Розкрито питання сукупності засобів і прийомів спостереження, аналізу та оцінки правової інформації, а також критеріїв і показників ефективності законів і практики їх реалізації.

Ключові слова: юридична техніка, правовий моніторинг, суб'єкти правового моніторингу, нормативно-правовий акт.

ТЕХНИКА ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГА

Раскрыты вопросы совокупности средств и приемов наблюдения, анализа и оценки правовой информации, а также критериев и показателей эффективности законов и практики их реализации.

Ключевые слова: юридическая техника, правовой мониторинг, субъекты правового мониторинга, нормативно-правовой акт.

LEGAL MONITORING TECHNIQUE

Solved question of means and methods of observation, analysis and evaluation of legal information, as well as criteria and performance laws and practices of their implementation.

Legal monitoring technique is presented as a set of tools and techniques of observation, analysis and evaluation of legal information, as well as criteria and performance laws and practices of their implementation. With the understanding of the phenomenon and the observation process of institutionalization of legal monitoring government activities as a type of engineering structure seems more complex, and the items more diverse.

Legal techniques and tools are widely used at the planning stage of the monitoring activities.

Subject specific research techniques constitute legal monitoring not only the tools and techniques that achieve its goals and corresponding objectives and activities of and monitoring of their creation and use, as well as patterns of implementation of state-legal practices and determine the most rational ways of implementation.

Based on the totality of the content of instrumental techniques of legal monitoring of specific tools and techniques used in its planning, implementation, presentation of results, etc., we can assume that the purpose of the study form the empirical regularities. Patterns of this kind are the result of generalization of positive experience of legal monitoring or specifying any theoretical propositions regarding specificity of this activity. Thus, knowledge of legal monitoring technique and knowledge of these laws is a methodological plan designed to equip lawyers science-based management methods practical action.

Legal monitoring can be classified according to various criteria. Thus, depending on the stage of the legal regulation monitoring system consists of front design and monitoring of enforcement. Latitude range of objects of

legal monitoring determines the allocation of its kind both general and sectoral point. For the duration of the legal monitoring can be permanent, temporary, operational.

Monitoring legislation is an important mechanism for establishing the effectiveness of laws. It should identify the main task of the legal monitoring – integrated use of the monitoring results of the current legislation and law enforcement practice in rulemaking activities of Parliament and other government agencies. Legal monitoring of legal acts – an ongoing process aimed at improving national legislation that is ongoing, cyclical nature, as the analysis of legislation allows to identify gaps, inconsistencies and conflicts and make suggestions for adjustments to legislation.

Keywords: legal technique, legal monitoring, subjects of legal monitoring, legal act.

Актуальність проблематики. На даному етапі суспільного розвитку правовий моніторинг ще не отримав нормативного закріплення і не придбав статусу особливого виду державної діяльності, спрямованої на вдосконалення правової системи України.

Ступінь наукової розробки проблеми. Незважаючи на очевидну новизну і складність, правовий моніторинг не викликає великого інтересу в українських правознавців. Відсутні спеціальні дослідження техніки правового моніторингу. Питання теорії та практики правового моніторингу досліджують більшою мірою зарубіжні вчені, зокрема Ю. Арзамасов, І. Бачило, Д. Горохов, І. Жужгов, С. Миронова, Ю. Тіхоміров, Н. Турецький, Н. Черногора, Д. Шнайдер А. Щеглова. До когорти українських учених-дослідників правового моніторингу можна віднести Ю. Градову, О. Зайчука та ін.

Вклад матеріалу. В останнє десятиліття моніторингова оцінка стала досить важливим елементом у законодавчій практиці багатьох країн. В деякій мірі вона була інституціоналізована. У тому, що стосується інституціоналізації, ми можемо виділити процедурні та організаційні заходи. Процедурні заходи – це, наприклад, оціночні клаузули (зобов'язання здійснювати перспективну і (або) ретроспективну оцінку) або зобов'язання складати періодичні звіти. Організаційні заходи стосуються створення спеціальних органів або служб, відповідальних за моніторингову оцінку законодавства [16]. Для інституціоналізації правового моніторингу в Україні важливо взяти до уваги міжнародний досвід. В Російській Федерації правовий моніторинг – самостійний вид діяльності. На даному етапі правовий моніторинг в РФ – повноцінний елемент правової системи [3, с. 117].

Указом Президента Російської Федерації від 20 травня 2011 року №657 «Про моніторинг правозастосування в Російській федерації» [9] з метою вдосконалення правової системи затверджено Положення про моніторинг правозастосування в Російській Федерації. Також постановою Уряду Російської Федерації від 19 серпня 2011 року № 694 затверджено Методику здійснення моніторингу правозастосування в Російській Федерації [4], відповідно до якої проводять поточний і оперативний види моніторингу правозастосування. Поточний моніторинг здійснюється на регулярній основі відносно галузі (підгалузі) законодавства і групи нормативно-правових актів. Оперативний моніторинг здійснюється протягом першого року дії нормативно-правових актів Російської Федерації, виконання рішень Конституційного Суду Російської Федерації і постанов Європейського Суду з прав людини [9].

Правовий моніторинг в Республіці Казахстан – це діяльність з постійного визначення ступеня ефективності національного законодавства, що виступає дієвим механізмом його вдосконалення. Постанова Уряду Республіки Казахстан від 25 серпня 2011 № 964 «Про затвердження Правил проведення правового моніторингу

нормативних правових актів». Правила проведення правового моніторингу нормативних правових актів розроблені відповідно до Закону Республіки Казахстан від 24 березня 1998 року «Про нормативні правові акти» [1].

Техніка правового моніторингу постає у вигляді сукупності засобів і прийомів спостереження, аналізу та оцінки правової інформації, а також критеріїв і показників ефективності законів і практики їх реалізації. У міру осмислення даного явища і спостереження процесу інституалізації правового моніторингу як виду державної діяльності структура цієї техніки представляється все більш складною, а її елементи більш різноманітними.

Техніко-юридичні прийоми і засоби широко використовуються вже на стадії планування моніторингової діяльності. Ю. Тіхоміров визначає правовий моніторинг як «динамічний організаційний і правовий інститут інформаційно-оцінного характеру, що діє на всіх стадіях функціонування управління, господарювання та виявляється на всіх етапах виникнення і дії права» [7, с. 13].

Правовий моніторинг – широке, багатопланове поняття, що охоплює кілька напрямків діяльності щодо забезпечення високої якості всіх процесів правового життя суспільства, при цьому в деяких країнах одночасно застосовуються різні його моделі [8, с. 216]. Термін «правовий моніторинг» також охоплює послідовність пов'язаних функцій: від визначення пріоритетів і планування до напрямків збору інформації, перехресної перевірки інформації, звітності, аналізу інформації і наступних дій [12, с. 8]. Правовий моніторинг можна класифікувати за різними критеріями. Так, в залежності від етапу правового регулювання правовий моніторинг поділяється на передпроектний і на моніторинг правозастосування. Широта кола об'єктів правового моніторингу визначає виділення таких його видів, як загальний, галузевий і точковий. За тривалістю правовий моніторинг може бути постійним, тимчасовим, оперативним [10, с. 334-335].

Моніторинг законів являє собою важливий механізм встановлення ефективності законів. Слід виділити основну задачу правового моніторингу – комплексне використання результатів моніторингу чинного законодавства та правозастосовної практики у нормотворчій діяльності Парламенту та інших державних органів. Правовий моніторинг нормативно-правових актів – це постійний процес, спрямований на вдосконалення норм національного законодавства, що має постійний, циклічний характер, оскільки проведений аналіз законодавчих актів дозволяє виявити прогалини, суперечності та колізії і внести пропозиції щодо коригування законодавства [8, с. 224].

Демократичний уряд забезпечує кореляцію індивідуальних і колективних інтересів, інтереси більшості і меншості. Ця демократична позиція особливо важлива для початку правотворчості, коли ідея закону виражається в концепції і попередній версії проекту. Законотворчий процес може бути ініційований народом. Демократія означає, що людина свідомо приймає рішення про державну владу. Для цього людина повинна мати достатньо інформації, вміння аналізувати її і висловити думку [11, с. 12].

Австрійські стандарти законодавчого процесу передбачають залучення громадськості до моніторингу та оцінки, наприклад, через участь в моніторингових групах [15, с. 31].

Оскільки в центрі правового життя суспільства стоїть саме право, його створенню приділяється величезна увага. Моніторинг не обмежується тільки обслуговуванням процесу правотворчості. Вироблені на цій стадії норми не є самоціллю і не завершують правового процесу. Навпаки, головне полягає в тому, щоб норми почали здійснювати регулюючий, стимулюючий вплив на суспільні відносини і щоб їх приписи реально входили «в тканину» суспільних процесів, впливали на поведінку людей. У зв'язку з цим моніторинг спрямований на те, щоб виявити, проаналізувати і запропонувати заходи, що забезпечують максимальну реалізацію норм права.

Метою контролю правової системи є забезпечення аналізу інститутів і системи в цілому. Моніторинг – це інструмент, а не кінець. Його значення відображається в цілісності та узгодженості інформації, точності і глибини аналізу, актуальності та практичності рекомендацій [14, с. 34].

До техніко-юридичних прийомів слід адаптувати елементи нормотворчої або правозастосовної техніки та розвинути самостійні прийоми і засоби, наприклад: техніку складання планів, відсилань до інших планів, техніку затвердження планів і програм моніторингу, техніку оформлення пропозицій органів виконавчої влади в проект зведеного плану. На стадії проведення моніторингу передбачається використовувати техніко-юридичні прийоми конкретизації мети та об'єкта моніторингу, збору інформації (наприклад, шляхом направлення доручень територіальним органам, підвідомчим федеральним службам і агентствам, запитом Мініюсту відомостей і коментарів громадських організацій та ін.). На етапі узагальнення та аналізу інформації вже зараз використовуються такі техніко-юридичні засоби, як «досье закону», критерії та показники ефективності законів і практики їх застосування. При оформленні результатів моніторингу застосовуються спеціальні прийоми підготовки підсумкового документа, що містить обґрунтовані пропозиції з корекції законодавства у вигляді доповідей і т. п. [6, с. 53-54].

Висновок. Отже, техніка правового моніторингу – нове явище для української правової науки, яке тільки зароджується. Процес її наукового пізнання знаходиться на початковій стадії. Правовий моніторинг – важливий інструмент у підвищенні якості нормотворчої діяльності, який допомагає уникнути прихованого лобіювання чийось інтересів при роботі над законопроектами, посилити юридичну техніку, а також дозволити проводити ефективну антикорупційну експертизу.

Тому, на даному етапі слід створити передумови для надання правовому моніторингу статусу державної діяльності та функції органів державної влади. Актуальною залишається розробка та прийняття закону «Про правовий моніторинг», де б затверджувався єдиний нормативний механізм планування моніторингової діяльності, отримання необхідної інформації, її фіксації, узагальнення, аналізу та оцінки, оформлення та оприлюднення, а також реалізації результатів моніторингу.

Список використаної літератури

1. Закон Республики Казахстан от 24.03.1998 №213-І «О нормативных правовых актах». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.pavlodar.com/zakon/?dok=00121&all=all. – Загл. с экрана.
2. Нугманова Э. А. Национальная модель правового мониторинга в Республике Казахстан / Э. А. Нугманова // Вестник Института законодательства Республики Казахстан. – 2007. – № 3 (7). – С. 34-35.
3. Нуркеева Г. К. Правовой мониторинг в республике Казахстан : тенденции и перспективы / Г. К. Нуркеева // Вестник Института законодательства Республики Казахстан. – 2012. – № 1 (25). – С. 115-117.

4. Постановление Правительства Российской Федерации от 19 августа 2011 года №694 «Методика осуществления мониторинга правоприменения в Российской Федерации». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rg.ru/2011/08/24/metodika-dok.html. – Загл. с экрана.
5. Постановление Правительства Республики Казахстан от 25 августа 2011 года № 964 «Об утверждении Правил проведения правового мониторинга нормативных правовых актов». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : online.zakon.kz/Document/?doc_id=31050159. – Загл. с экрана.
6. Правовой мониторинг : актуальные проблемы теории и практики / Под ред. Н. Н. Черногора. – М. : Международный юридический институт, 2010. – 232 с.
7. Тихомиров Ю. А. Организация и проведение правового мониторинга / Ю. А. Тихомиров // Право и экономика. – 2006. – № 10. – С. 11-15.
8. Турецкий Н. Н. Законодательная ветвь власти Казахстана : Монография / Н. Н. Турецкий. – Алматы : ТОО «Издательство «Норма-К», 2011. – 356 с.
9. Указ Президента РФ от 20 мая 2011 года №657 «О мониторинге правоприменения в Российской Федерации». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rg.ru/2011/05/25/monitoring-dok.html. – Загл. с экрана.
10. Юридическая техника : Курс лекций / Под ред. В. М. Баранова, В. А. Толстика. – М. : ДГСК МВД России, 2012. – 384 с.
11. Bogdanovskaia I. The legislative bodies in the law-making process. – Electronic text data. – Mode of access : www.nato.int/acad/fellow/.../bogdanovskaia.pdf. – Title from screen.
12. Handbook for the European Union Monitoring Mission in Georgia / Council of Europe. – Strasbourg Cedex, 2009. – p. 107.
13. Mader L. Evaluation of legislation – contribution to the quality of legislation / L. Mader // Evaluation of legislation and efficiency of the legislative procedure. Collection of materials of the international workshop, 16-17 December 2002, Ryazan. Scientific editor – G. P. Ivliev, Head of the Legal Department, Staff of the State Duma of the Russian Federation. – М. : The State Duma Publishers. – 2003. – 152 с. – Electronic text data. – Mode of access : www.consultant.ru/law/review/lawmaking/material/. – Title from screen.
14. Rule-of-law tools for post-conflict states. Monitoring legal systems. United Nations. – New York and Geneva. – 2006. – p. 52.
15. Transparency and public participation in law making process //OSCE, MCIC and ECNL. - Skopje, 2010. - p. 79.
16. United States General Accounting Office, Prospective Evaluation Methods. The Prospective Evaluation Synthesis. 1990. – Electronic text data. – Mode of access : www.gao.gov/special-pubs/10_1_10.PDF. – Title from screen.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Лоцихін О.М.

УДК 342.9

Парненко В.С.,

здобувач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАВА УКРАЇНИ**

У статті розкриваються існуючі підходи науковців до розуміння інституту адміністративної відповідальності. Аналізуються її основні риси та ознаки, завдяки яким вона усвідомлюється як особлива складова системи юридичної відповідальності права України.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, інститут, підстави, адміністративні стягнення.

Парненко В.С.,

соискатель Днепропетровского государственного
университета внутренних дел